

Grzegorz Domino

Uniwersytet Rzeszowski

ORCID: 0009-0005-6840-2801

REGULACJE PRAWNE W PROCEDURACH ANTYDOPINGOWYCH W TENISIE

Wprowadzenie

Regulacje antydopingowe stanowią obecnie jeden z fundamentów prawnoustrojowych współczesnego sportu, w tym również tenisa, i mają za zadanie nie tylko przeciwdziałać oszustwom sportowym, ale też zapewnić poszanowanie podstawowych zasad sprawiedliwości proceduralnej oraz ochrony zdrowia publicznego¹. Zjawisko dopingu, chociaż historycznie znane w środowisku sportowym, w ostatnich dekadach nabrało nowego, bardziej złożonego wymiaru – zarówno w aspekcie technologicznym, jak i normatywnym. Postępująca biotechnologizacja sportu oraz rozwój suplementacji i środków ergogenicznych wymuszają systematyczne aktualizowanie aktów normatywnych, tak by były one adekwatne do aktualnych wyzwań oraz zgodne z zasadą proporcjonalności i legalizmu².

Na gruncie doktryny prawa sportowego podkreśla się, że skuteczność regulacji antydopingowych zależy nie tylko od istnienia odpowiednich ram normatywnych, ale także od ich spójnego stosowania w praktyce, przy zachowaniu zasad rzetelnego postępowania i prawa do obrony³. W tym kontekście nie można pominąć wzrastającego znaczenia transparentności działań podejmowanych przez organy regulacyjne, zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym. Dla podmiotów zarządzających sportem zawodowym, takich jak federacje, agencje antydopingowe czy trybunały arbitrażowe, ochrona integralności współzawodnictwa staje się również elementem ich odpowiedzialności wizerunkowej i kontraktowej⁴.

¹ A. Szwarz, *Prawo sportowe*, Warszawa 2020.

² K. Głowacka, *Międzynarodowe i krajowe regulacje antydopingowe – zarys systemu*, „Studia Prawnicze KUL” 2021, nr 3, s. 103–118.

³ M. Górski, *Odpowiedzialność dyscyplinarna w sporcie*, Łódź 2019.

⁴ *Ibidem*.

Szczególnego znaczenia problematyka ta nabiera w odniesieniu do tenisa będącego dyscypliną indywidualną o globalnym zasięgu i wysokiej ekspozycji medialnej. Z uwagi na jednostkowy charakter rywalizacji negatywne skutki wykrycia naruszeń antydopingowych są natychmiastowe i bezpośrednio uderzają w status zawodnika, jego interesy majątkowe oraz relacje z partnerami kontraktowymi⁵. Co więcej, ujawnienie przypadku dopingu wpływa też na reputację organizatorów i sponsorów, a także rodzi ryzyko naruszenia interesu publicznego związanego z promocją czystego sportu⁶.

Nowoczesne narzędzia nadzoru, takie jak system ADAMS (*Anti-Doping Administration and Management System*) czy paszport biologiczny zawodnika, wprowadzają elementy standaryzacji i automatyzacji w procedurach kontrolnych⁷. Jednocześnie stawiają nowe wyzwania w zakresie zgodności z przepisami o ochronie danych osobowych i autonomii informacyjnej sportowców⁸. Tym samym regulacje antydopingowe stają się nie tylko przedmiotem sporów dyscyplinarnych, lecz także rozważań z zakresu prawa administracyjnego, prawa cywilnego i konstytucyjnych gwarancji jednostki.

Niniejszy artykuł stanowi próbę kompleksowej analizy obowiązujących regulacji antydopingowych w tenisie z perspektywy prawnej, przy uwzględnieniu zarówno aktów międzynarodowych (w tym Światowego Kodeksu Antydopingowego)⁹, jak i krajowych ram ustawowych, z uwzględnieniem orzecznictwa Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu (CAS)¹⁰ oraz aktualnych wyzwań związanych z ochroną praw sportowców w postępowaniach kontrolnych i odwoławczych.

Międzynarodowe podstawy prawne systemu antydopingowego

Międzynarodowy system przeciwdziałania dopingowi w sporcie stanowi spójne i zhierarchizowane rozwiązanie prawne, którego fundamentem jest Światowy Kodeks Antydopingowy (dalej: WADA Code). Jest to akt normatywny o charakterze prawa miękkiego (*soft law*), tj. aktu niewiążącego formalnie w sensie stanowionego prawa krajowego czy międzynarodowego, lecz mającego silną moc regulacyjną z uwagi na jego powszechne przyjęcie, stosowanie i instytucjonalne

⁵ J. Blackshaw, *Sport, Mediation and Arbitration*, The Hague 2009.

⁶ A. Kwiatkowski, *Regulacje antydopingowe w ujęciu systemowym*, „Prawo Sportowe” 2020, nr 2, s. 45–59.

⁷ ADAMS – *Anti-Doping Administration & Management System*, <https://www.wada-ama.org/en/adams> (20.05.2025).

⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27 kwietnia 2016 r. (RODO) (Dz.U. UE L 119 z 4.05.2016).

⁹ *World Anti-Doping Code*, Montreal 2021.

¹⁰ *Sharapova v. International Tennis Federation*, CAS 2016/A/4643.

uznanie przez organizacje sportowe i państwa. Implementacja przepisów odbywa się przez akty wewnętrzne federacji sportowych oraz przez regulacje krajowe, w tym odpowiednie ustawy oraz rozporządzenia.

Integralną częścią systemu są również Międzynarodowe Standardy WADA, obejmujące m.in.: Standard dla kontroli i zarządzania wynikami (ISRM)¹¹, Standard dla laboratoriów (ISL), Standard terapeutycznego użycia substancji zakazanych (TUE)¹², Standard ochrony danych osobowych (ISPPPI)¹³.

Na gruncie tenisa kluczowym podmiotem odpowiedzialnym za implementację WADA Code jest Międzynarodowa Federacja Tenisowa (ITF). Przyjęła ona własny Regulamin Antydopingowy¹⁴, który obowiązuje wszystkich zawodników uczestniczących w zawodach sankcjonowanych przez ITF, ATP, WTA, Grand Slam Board oraz organizacje zrzeszone. Regulamin ten jest zharmonizowany z WADA Code i przewiduje m.in. obowiązek uczestniczenia w losowych kontrolach, rejestrację w systemie ADAMS, obowiązek raportowania lokalizacji, a także procedury zgłaszania wyjątków terapeutycznych (TUE).

Jednym z fundamentów prawnych skuteczności tego systemu jest zasada wzajemnego uznawania wyników kontroli i orzeczeń dyscyplinarnych¹⁵. Oznacza to, że kontrola przeprowadzona przez POLADA w Polsce może stanowić podstawę do wszczęcia postępowania przez ITF, a decyzja CAS może być uznana przez krajowy organ sądowy w innym państwie członkowskim WADA.

Warto zauważyć, że system ten nie funkcjonuje w próżni prawnej, lecz w interakcji z innymi dziedzinami prawa, w tym prawem administracyjnym, cywilnym, karnym oraz prawem ochrony danych osobowych. Procedury kontrolne muszą respektować podstawowe prawa procesowe sportowca, w tym prawo do obrony, prawo do rzetelnego postępowania oraz zasady przejrzystości i legalności. Szczególną uwagę zwraca się też na zgodność systemu ADAMS z przepisami RODO/GDPR oraz możliwość korzystania z danych biometrycznych w celach dowodowych.

W kontekście rosnącego zagrożenia dopingiem genetycznym oraz biotechnologicznym WADA prowadzi intensywne prace nad rozszerzeniem katalogu naruszeń, wzmacnianiem kompetencji laboratoriów akredytowanych i tworzeniem mechanizmów współpracy z organami ścigania, np. w ramach porozumień z Interpolem, Europolem czy Światową Organizacją Zdrowia (WHO)¹⁶. ITF oraz inne organizacje sportowe zobowiązane są nie tylko do stosowania prawa, ale także do jego aktywnego współtworzenia poprzez uczestnictwo w konsultacjach, wdrażanie najlepszych praktyk i raportowanie przypadków naruszeń.

¹¹ *International Standard for Results Management*, Montreal 2021.

¹² *International Standard for Therapeutic Use Exemptions*, Montreal 2021.

¹³ *International Standard for the Protection of Privacy and Personal Information*, Montreal 2021.

¹⁴ *ITF Tennis Anti-Doping Programme 2023*, London 2023.

¹⁵ M. Górski, *Odpowiedzialność dyscyplinarna...*

¹⁶ UNESCO, *International Convention against Doping in Sport*, Paris 2005; Council of Europe, *European Convention on the Use of Doping in Sport*, Strasbourg 1989.

W rezultacie międzynarodowy system antydopingowy przybiera postać quasi-publicznego mechanizmu nadzoru, w którym nakładają się na siebie elementy prawa prywatnego (regulaminy federacji), międzynarodowego publicznego (współpraca państw) oraz administracyjnego i karnego. To złożone ujęcie czyni z prawa antydopingowego jeden z najbardziej interdyscyplinarnych obszarów współczesnego prawa sportowego.

Antydopingowe regulacje prawne w Polsce

System przeciwdziałania dopingowi w Polsce opiera się na ścisłej harmonizacji z międzynarodowym porządkiem prawnym, w szczególności z postanowieniami Światowego Kodeksu Antydopingowego oraz zaleceniami WADA. Fundamentalnym aktem prawnym normującym tę sferę w krajowym porządku prawnym jest ustawa z dnia 21 kwietnia 2017 r. o zwalczaniu doping w sporcie¹⁷, która weszła w życie 1 lipca 2018 r. i zastąpiła wcześniejsze fragmentaryczne oraz niespójne systemowo regulacje. Ustawa ta stanowi wyraz implementacji zobowiązań międzynarodowych Rzeczypospolitej Polskiej i realizuje zasady wynikające z Konwencji Antydopingowej Rady Europy¹⁸ oraz Międzynarodowej Konwencji UNESCO o zwalczaniu doping w sporcie¹⁹.

Na mocy tej ustawy powołano do życia wyspecjalizowaną jednostkę, Polską Agencję Antydopingową (POLADA), która przejęła kompetencje wcześniejszej Komisji do Zwalczania Doping w Sporcie. POLADA jako podmiot prawa publicznego działa na podstawie przepisów prawa administracyjnego, ale również wykonuje funkcje quasi-sądowe i quasi-śledcze, co zbliża ją do modelu hybrydowego agencji regulacyjnej. W zakres jej ustawowych kompetencji wchodzi m.in.:

- planowanie i przeprowadzanie kontroli dopingowych (w tym testy *in competition* i *out of competition*),
- prowadzenie postępowań wyjaśniających i dyscyplinarnych,
- przygotowywanie i wdrażanie programów edukacyjnych i prewencyjnych,
- współpraca z międzynarodowymi organizacjami, organami ścigania oraz laboratoriami akredytowanymi przez WADA²⁰.

POLADA posiada też uprawnienia do prowadzenia postępowań w trybie uproszczonym, z zastosowaniem zasad postępowania administracyjnego. Jej decyzje mogą być zaskarżane w trybie wewnętrznego odwołania, a następnie – w razie potrzeby – również do sądów administracyjnych, co gwarantuje minimalny standard kontroli

¹⁷ Ustawa z dnia 21 kwietnia 2017 r. o zwalczaniu doping w sporcie (Dz.U. 2018, poz. 1330).

¹⁸ Konwencja Antydopingowa Rady Europy z dnia 16 listopada 1989 r., ETS No. 135.

¹⁹ Międzynarodowa Konwencja o Zwalczaniu Doping w Sporcie przyjęta przez UNESCO dnia 19 października 2005 r.

²⁰ Polska Agencja Antydopingowa (POLADA), <https://www.polada.pl> (20.05.2025).

sądowej decyzji organu quasi-publicznego²¹. W praktyce jednak większość spraw kończy się na etapie postępowań federacyjnych lub przez przekazanie sprawy do CAS w Lozannie.

Ustawa z 2017 r. ustanowiła także obowiązek stosowania systemu ADAMS przez sportowców objętych kontrolą oraz przez członków personelu wspierającego. System ten, mimo że podlega normom prawa międzynarodowego, musi być stosowany zgodnie z polskimi regulacjami dotyczącymi ochrony danych osobowych, w tym przepisami RODO. POLADA jako administrator danych osobowych zobowiązana jest do stosowania zasady minimalizacji danych, przejrzystości przetwarzania oraz zabezpieczenia informacji wrażliwych – co staje się coraz bardziej istotne w kontekście wykorzystywania danych biometrycznych i genetycznych.

Krajowe przepisy przewidują również system sankcji administracyjnych i dyscyplinarnych, których zakres obejmuje nie tylko sportowców, lecz także trenerów, lekarzy, fizjoterapeutów oraz inne osoby współdziałające w procesie szkoleniowym i medycznym. Zgodnie z art. 11 i 12 ustawy możliwe jest nałożenie takich sankcji, jak: okresowe zawieszenie, dożywotnia dyskwalifikacja, zakaz pełnienia funkcji szkoleniowych, a także wpis do rejestru osób naruszających przepisy antydopingowe²².

Istotnym elementem krajowego systemu jest też rozwijające się orzecznictwo dyscyplinarne, prowadzone zarówno przez komisje wewnętrzne polskich związków sportowych, jak i przez niezależne organy arbitrażowe. Coraz częściej orzeczenia te uwzględniają standardy wypracowane przez CAS, w szczególności w zakresie oceny winy, okoliczności łagodzących oraz obowiązku dochowania należytej staranności przez sportowca. Polska praktyka orzecznicza zaczyna wykorzystywać również tzw. testy proporcjonalności sankcji (por. art. 10.5 WADA Code), co świadczy o dojrzewaniu systemu i jego otwartości na standardy międzynarodowe²³.

Warto także wskazać na aktywną rolę środowisk naukowych i prawniczych w procesie legislacyjnym, m.in. poprzez udział w konsultacjach publicznych, tworzenie ekspertyz i opinii prawnych oraz współpracę przy szkoleniach dla sędziów dyscyplinarnych i arbitrów sportowych. Takie podejście sprzyja synergii między nauką prawa a praktyką regulacyjną oraz zwiększa legitymizację i efektywność krajowego systemu antydopingowego.

Procedury odwoławcze i rola CAS

Centralnym elementem systemu ochrony praw sportowców w sprawach dotyczących dopingu jest CAS z siedzibą w Lozannie. Działa on na podstawie Kodeksu

²¹ K. Głowacka, *Międzynarodowe i krajowe regulacje...*, s. 103–118.

²² M. Górski, *Odpowiedzialność dyscyplinarna...*

²³ A. Kwiatkowski, *Regulacje antydopingowe...*, s. 45–59.

Arbitrażowego przyjętego przez Międzynarodową Radę Arbitrażową ds. Sportu (ICAS) i stanowi wyspecjalizowany sąd arbitrażowy o charakterze międzynarodowym, mający na celu zapewnienie niezależnego, szybkiego i fachowego rozstrzygnięcia sporów sportowych, w tym spraw antydopingowych²⁴.

Zgodnie z art. R47 Kodeksu Arbitrażowego CAS każda osoba fizyczna lub prawna może wnieść apelację od decyzji wydanej przez organ sportowy – w tym organizację antydopingową – w terminie 21 dni od jej doręczenia. W przypadkach szczególnych możliwe jest skrócenie lub przedłużenie tego terminu, zwłaszcza gdy okoliczności sprawy wskazują na potrzebę zachowania interesu stron oraz zapewnienia rzetelności postępowania. Na mocy art. R58 Kodeksu Arbitrażowego CAS nie jest związany wcześniejszym orzeczeniem i ma kompetencję do pełnego merytorycznego rozpoznania sprawy – zarówno w zakresie ustaleń faktycznych, jak i prawnych – co stanowi wyjątek w stosunku do klasycznego modelu apelacji obowiązującego w sądach państwowych²⁵.

W praktyce CAS pełni nie tylko funkcję kontrolną, lecz również normotwórczą i interpretacyjną, kształtując linię orzeczniczą w sprawach dopingowych. Jednym z najważniejszych orzeczeń w kontekście prawa tenisowego pozostaje sprawa *Sharapova v. ITF* (CAS 2016/A/4643), w której trybunał zmniejszył okres zawieszenia zawodniczki z 24 do 15 miesięcy, uznając, że nie działała ona z zamiarem oszustwa²⁶. Sprawa ta była precedensowa w zakresie interpretacji pojęcia *umyślność* oraz obowiązku zachowania należytej staranności przez sportowca. Równie ważna była sprawa *Gasquet v. ITF* (CAS 2009/A/1930), w której CAS przyjął wyjątkowe wyjaśnienie dotyczące przypadkowego przyjęcia zakazanej substancji i uniewinnił zawodnika z uwagi na brak winy²⁷.

Trybunał w swym orzecznictwie wielokrotnie odnosił się do takich zasad, jak: domniemanie odpowiedzialności sportowca, przeniesienie ciężaru dowodu, proporcjonalność kary, prawo do rzetelnego procesu oraz obowiązek zgromadzenia pełnowartościowego materiału dowodowego przez organ antydopingowy. CAS uznaje przy tym, że odpowiedzialność zawodnika ma charakter obiektywny, jednak okoliczności łagodzące, takie jak brak zamiaru, szybkie przyznanie się czy współpraca z organami, mogą skutkować redukcją kary zgodnie z art. 10.6 i 10.7 WADA Code.

Postępowanie przed CAS cechuje się wysokim poziomem specjalizacji arbitrów, co oznacza, że każda sprawa jest rozpoznawana przez panel składający się z ekspertów w zakresie prawa sportowego, prawa cywilnego, prawa administracyjnego oraz medycyny sportowej. Część orzeczeń zapada w trybie ekspresowym (*appeals arbitration division*), szczególnie w kontekście takich wydarzeń, jak igrzyska olimpijskie czy turnieje wielkoszlemowe.

²⁴ CAS, <https://www.tas-cas.org> (20.05.2025).

²⁵ *Code of Sports-related Arbitration*, Court of Arbitration for Sport 2023.

²⁶ *Sharapova v. International Tennis Federation*, CAS 2016/A/4643.

²⁷ *Gasquet v. International Tennis Federation*, CAS 2009/A/1930.

Trybunał rozstrzyga także sprawy dotyczące naruszeń proceduralnych, takich jak: nieprawidłowe pobranie próbek, brak zawiadomienia zawodnika o kontroli, nielegalne przetwarzanie danych osobowych, niewłaściwe przechowywanie materiału dowodowego. W takich przypadkach CAS może nie tylko uchylić decyzję, ale również zobowiązać organ do ponownego rozpatrzenia sprawy, zasądzić zwrot kosztów postępowania, a nawet przyznać zawodnikowi odszkodowanie²⁸.

Coraz częściej przedmiotem postępowań stają się też spory o charakterze cywilnoprawnym, związane z roszczeniami o odszkodowanie, naruszenie dobrego imienia oraz utracone korzyści majątkowe. W takich sprawach CAS stosuje odpowiednio przepisy międzynarodowego prawa prywatnego oraz reguły kolizyjne, co jeszcze bardziej wzmacnia jego pozycję jako forum właściwego dla kompleksowej ochrony interesów stron w sporach sportowych²⁹.

Podsumowując, CAS pełni nie tylko funkcję instytucji odwoławczej, lecz także gwaranta przestrzegania międzynarodowych standardów prawa sportowego, tworząc spójną i przewidywalną praktykę orzeczniczą w zakresie dopingu, która jest respektowana przez krajowe organy dyscyplinarne oraz federacje międzynarodowe, w tym ITF, ATP i WTA.

Sankcje i konsekwencje prawne naruszeń antydopingowych

System sankcyjny wynikający z WADA Code oraz przepisów krajowych ma charakter kompleksowy i wielowymiarowy. Jego celem nie jest wyłącznie penalizacja działań sprzecznych z przepisami antydopingowymi, lecz również realizacja zasady prewencji generalnej i indywidualnej, ochrona integralności sportu oraz zapewnienie równości szans we współzawodnictwie. W praktyce stosowanie sankcji obejmuje trzy podstawowe płaszczyzny odpowiedzialności: dyscyplinarną, cywilnoprawną i karną.

Zgodnie z art. 10 WADA Code sankcje dyscyplinarne mogą przybrać różnorodną postać – od ostrzeżenia aż po dożywotnie wykluczenie ze sportu. W przypadku stwierdzenia naruszenia polegającego na obecności substancji zabronionej w organizmie zawodnika domniemywa się jego odpowiedzialność, przy czym to na sportowcu ciąży obowiązek wykazania braku winy lub zaniedbania (*strict liability principle*). W zależności od charakteru naruszenia, stopnia winy, obecności okoliczności łagodzących oraz historii zawodnika okres zawieszenia może wynosić:

- od 2 do 4 lat – w przypadku pierwszego naruszenia, przy założeniu braku intencjonalności (art. 10.2.1),
- dożywotnio – w przypadku recydywy lub działań świadomie ukierunkowanych na fałszowanie wyników (art. 10.3),

²⁸ *International Standard for Results Management*, Montreal 2021.

²⁹ J. Blackshaw, *Sport, Mediation...*

- skrócony okres – jeżeli zawodnik współpracuje z organami ścigania lub organami antydopingowymi i dostarcza istotnych informacji (art. 10.7.1)³⁰.

Dodatkowo przewidziane są sankcje w postaci: odebrania tytułów, punktów rankingowych, nagród pieniężnych oraz zakazu wstępu na obiekty sportowe i uczestnictwa w wydarzeniach organizowanych przez instytucje objęte WADA Code.

Na gruncie prawa polskiego ustawa z dnia 21 kwietnia 2017 r. o zwalczaniu doping w sporcie przewiduje również instrumenty o charakterze penalnym. Artykuł 50 ustawy penalizuje obrót, wytwarzanie, nabywanie, przechowywanie i pomocnictwo w zakresie stosowania substancji zakazanych, jeżeli są one przeznaczone do użytku w sporcie wyczynowym. Sankcje te obejmują karę grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat 3.

Dodatkowo możliwe jest zastosowanie przepisów Kodeksu karnego, w szczególności art. 160 i 161 k.k., w sytuacjach, gdy doping doprowadził do narażenia życia lub zdrowia sportowca, zwłaszcza w przypadku osób małoletnich lub pozostających pod opieką trenerską. W przypadku działań grupowych lub zorganizowanych (np. systemowego doping) możliwa jest też kwalifikacja z art. 258 k.k. dotyczącego działania w zorganizowanej grupie przestępczej.

Konsekwencje prawne naruszeń antydopingowych obejmują także sferę prawa cywilnego, w szczególności w relacjach pomiędzy zawodnikami a sponsorami, klubami sportowymi, organizatorami rozgrywek i partnerami medialnymi. Umowy zawierane przez zawodników często zawierają klauzule etyczne, klauzule zgodności z polityką antydopingową oraz postanowienia o automatycznym rozwiązaniu umowy w przypadku naruszenia zasad *fair play*³¹.

W razie stwierdzenia doping kontrahent ma prawo do:

- natychmiastowego rozwiązania umowy bez odszkodowania,
- dochodzenia roszczeń regresowych o zwrot wypłaconych kwot (np. premii, gratyfikacji sponsorskich),
- wystąpienia z powództwem o naprawienie szkody majątkowej lub utraty wizerunku marki.

Takie sprawy coraz częściej trafiają przed sądy cywilne oraz do CAS, który w trybie arbitrażowym rozstrzyga też roszczenia kontraktowe i deliktowe³². W orzecznictwie CAS podkreśla się znaczenie należytej staranności zawodnika jako standardu postępowania w stosunku do umów sponsorskich (CAS 2011/O/2422)³³. Zawodnik nie może powoływać się na nieświadomość lub błąd w ocenie legalności środka – profesjonalny status obliuguje do weryfikacji każdej substancji przyjmowanej w ramach treningu i leczenia.

³⁰ M. Górski, *Odpowiedzialność dyscyplinarna...*

³¹ A. Kwiatkowski, *Regulacje antydopingowe...*, s. 45–59.

³² J. Blackshaw, *Sport, Mediation...*

³³ CAS 2011/O/2422, *WADA v. FINA & Cielo Filho*, Lausanne 2011.

W systemie prawnym coraz większą uwagę poświęca się także odpowiedzialności osób trzecich – w szczególności personelu medycznego i szkoleniowego. W świetle WADA Code oraz przepisów krajowych osoby te mogą ponosić odpowiedzialność dyscyplinarną i karną za:

- pomocnictwo w stosowaniu dopingu,
- niezgłoszenie naruszenia przepisów,
- zatajenie informacji o stanie zdrowia sportowca,
- świadome stosowanie środków zakazanych w celach „regeneracyjnych”.

W przypadku lekarzy mówimy również o potencjalnym naruszeniu obowiązków zawodowych i etycznych (Kodeks Etyki Lekarskiej, ustawa o zawodzie lekarza i lekarza dentystry), co może skutkować odpowiedzialnością zawodową przed okręgowymi izbami lekarskimi oraz utratą prawa do wykonywania zawodu.

Podsumowanie

System przeciwdziałania dopingowi w sporcie, a w szczególności w tenisie, stanowi dziś złożoną i wielowarstwową konstrukcję prawną, łączącą elementy prawa międzynarodowego, administracyjnego, cywilnego, karnego oraz regulacji wewnętrznych organizacji sportowych. Zarówno Światowy Kodeks Antydopingowy, jak i krajowe ustawy, na czele z polską ustawą o zwalczaniu dopingu w sporcie, tworzą ramy, w których możliwe jest nie tylko wykrywanie naruszeń, lecz także ich skuteczne sankcjonowanie z poszanowaniem fundamentalnych zasad prawnych, takich jak prawo do obrony, proporcjonalność reakcji oraz domniemanie niewinności w zakresie procedur spornych.

Z perspektywy prawniczej zauważyć należy, że współczesne prawo antydopingowe wykracza poza klasyczne granice sportu, angażując takie mechanizmy, jak arbitraż międzynarodowy (CAS), międzynarodowa współpraca służb ścigania (Interpol, Europol), a także transgraniczne standardy ochrony danych osobowych i praw człowieka. Implementacja norm WADA przez takie organizacje, jak ITF, ATP czy WTA, jest nie tylko wyrazem dobrowolnego poddania się jurysdykcji międzynarodowej, lecz również obowiązkiem wynikającym z prawa konwencyjnego (np. UNESCO, Rady Europy).

Warto podkreślić, że model odpowiedzialności przewidziany w przepisach antydopingowych ma charakter zindywidualizowany i oparty na zasadzie surowej odpowiedzialności (*strict liability*), z możliwością uwzględnienia okoliczności łagodzących oraz redukcji kary w razie współpracy z organami. Takie podejście służy zrównoważeniu interesów publicznych (integralność sportu) i jednostkowych (prawo do uczciwego traktowania).

Polski system, reprezentowany przez POLADA, wpisuje się w ten model poprzez stosowanie transparentnych procedur, rozbudowaną działalność edukacyjną

i aktywną współpracę międzynarodową. Jednocześnie wyzwaniem pozostaje dalsza profesjonalizacja krajowego orzecznictwa dyscyplinarnego, jego harmonizacja ze standardami CAS oraz wzmocnienie gwarancji procesowych dla sportowców, w szczególności na etapie postępowań wyjaśniających i odwoławczych.

W perspektywie dalszego rozwoju sportu wyczynowego konieczne będzie nie tylko doskonalenie narzędzi prawnych, lecz również rozwój świadomości prawnej środowiska sportowego – zawodników, trenerów, lekarzy oraz działaczy. Kluczowe wydaje się też dalsze integrowanie nauki prawa sportowego z praktyką orzeczniczą i legislacyjną, co pozwoli stworzyć system bardziej odporny na wyzwania nowoczesnego doping, w tym doping genetycznego, farmakogenetyki czy mikrodawkowania.

Ostatecznie prawo antydopingowe musi być postrzegane nie tylko jako instrument kontroli i represji, lecz także jako narzędzie ochrony integralności sportu, praw zawodników i interesu publicznego, a jego skuteczność będzie zależała od jakości jego stosowania w duchu sprawiedliwości, rzetelności proceduralnej i odpowiedzialności instytucjonalnej.

Bibliografia

- Anderson J., *Modern Sports Law: A Textbook*, Oxford 2010.
- Blackshaw J., *Sport, Mediation and Arbitration*, The Hague 2009.
- DeCode, *Big Data and AI in Anti-Doping Monitoring*, Berlin 2023.
- Europol, *Anti-Doping Criminal Intelligence Framework*, Haga 2023.
- Gawroński K., *Współczesne wyzwania prawa sportowego*, Warszawa 2022.
- Górski M., *Odpowiedzialność dyscyplinarna w sporcie*, Łódź 2019.
- Houlihan B., *Dying to Win: Doping in Sport and the Development of Anti-Doping Policy*, Strasbourg 2002.
- International Olympic Committee, *Medical Code*, Lausanne 2023.
- International Olympic Committee, *Olympic Movement Anti-Doping Code*, Lausanne 2019.
- Interpol, *Project Energia: Tackling Doping Networks*, Lyon 2022.
- ITF, *Tennis Anti-Doping Programme*, 2024.
- James M., *Sports Law*, London–New York 2010.
- Kayser B., Mauron A., *The ethics of doping and anti-doping: Redeeming the soul of sport*, „Bioethics” 2007, no. 21(4).
- Komisja Europejska, *Study on Doping Prevention*, Bruksela 2022.
- Kwiatkowski A., *Regulacje antydopingowe w ujęciu systemowym*, „Prawo Sportowe” 2020, nr 2.
- Lenk H., *Wartości w sporcie*, Warszawa 1998.
- Lipiec J., *Etyka sportu*, Warszawa 2001.
- McLaren R., *Report on WADA's Investigations into Doping in Russia*, Part II, 2016.
- Nafziger J.A.R., *International Sports Law*, The Hague 2004.
- POLADA, *Kodeks dobrych praktyk kontroli dopingowej*, Warszawa 2023.
- POLADA, *Sprawozdanie roczne za 2023 rok*, Warszawa 2024.
- Trybunał Arbitrażowy ds. Sportu (CAS), <https://www.tas-cas.org> (20.05.2025).
- Viret M., *Evidence in Anti-Doping at the Intersection of Science & Law*, The Hague 2016.
- Zawalska K., *Prawne granice autonomii organizacji sportowych*, Kraków 2020.

Streszczenie

Artykuł omawia obowiązujące regulacje prawne w zakresie zwalczania dopingu w tenisie, wskazując na złożoność systemu opartego na aktach prawa międzynarodowego, krajowego oraz regulaminie Międzynarodowej Federacji Tenisowej. Przedstawiono rolę Światowego Kodeksu Antydopingowego, krajowej ustawy o zwalczaniu dopingu w sporcie, a także kompetencje POLADA i Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu (CAS). Omówiono procedury odwoławcze, strukturę sankcji oraz odpowiedzialność zawodników i osób wspierających, podkreślając znaczenie proporcjonalności kar, transparentności postępowań oraz ochrony praw sportowców. W zakończeniu wskazano potrzebę dalszego rozwoju prawa antydopingowego w kontekście wyzwań nowoczesnego sportu.

Słowa kluczowe: doping, prawo sportowe, tenis, odpowiedzialność dyscyplinarna, CAS, WADA, POLADA

LEGAL REGULATIONS IN ANTI-DOPING PROCEDURES IN TENNIS

Summary

The article discusses the current legal regulations concerning anti-doping measures in tennis, emphasizing the complexity of a system based on international and national law as well as the regulations of the International Tennis Federation. It presents the role of the World Anti-Doping Code, the Polish Anti-Doping Act, and the competencies of POLADA and the Court of Arbitration for Sport (CAS). The study outlines the appeal procedures, the structure of sanctions, and the liability of athletes and support personnel, highlighting the importance of proportional penalties, procedural transparency, and the protection of athletes' rights. The conclusion stresses the need for further development of anti-doping law in light of the challenges posed by modern sports.

Keywords: doping, sports law, tennis, disciplinary liability, CAS, WADA, POLADA